

برنامه ریزی و پیگیری از مصرف مواد اعتیاد آور

مستطرات اعتیاد و ارزشی پارس

(ویژه جامعه کار و تنای)

عنوان و نام پدیدآور: برنامه راهبردی پیشگیری از مصرف مواد اعتیادآور منطقه اقتصادی و انرژی پارس (ویژه جامعه کار و تولید)/تالیف و تحقیق بهزاد دمازی... (و دیگران).

مشخصات نشر: تهران: طب و جامعه، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۵۰ص: مصور(رنگی)، جدول(رنگی).

شابک: 978-600-7222-03-4

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: تالیف و تحقیق بهزاد دمازی، غلامرضا بستان‌منش، محسن روشن‌پژوه، سیدحسین المدنی، آزاده اولیایی، ماریت قازاریان، فریده براتی‌سده.

شناسه افزوده: دمازی، بهزاد، ۱۳۵۲ -

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۶۴۸۳۷

برنامه راهبردی پیشگیری از مصرف مواد اعتیادآور منطقه اقتصادی انرژی پارس
(ویژه جامعه کار و تولید)

تحقیق و تألیف: دکتر بهزاد دمازی، غلامرضا بستان‌منش،

دکتر محسن روشن‌پژوه، سیدحسین المدنی، آزاده اولیایی،

ماریت قازاریان، دکتر فریده براتی‌سده

اجرای طرح جلد و صفحه‌آرایی: مرضیه خونانی

ناشر: انتشارات طب و جامعه

تیراژ: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول

زمستان ۱۳۹۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۲۲-۰۳-۴

ISBN: 978-600-7222-03-4

این کتاب به سفارش، معاونت فرهنگی اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد سازمان بهزیستی کشور به چاپ رسیده است و قابل فروش نیست.

«کلیه حقوق متعلق به ستاد مبارزه با مواد مخدر، معاونت فرهنگی اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد سازمان بهزیستی کشور و دپارتمان مؤلفه‌های اجتماعی سلامت (مؤسسه ملی تحقیقات سلامت) می‌باشد»

(جهت تهیه کتاب می‌توانید با پست الکترونیک tbojameh@gmail.com مکاتبه فرمایید)

مشارکت کنندگان

کمیته راهبری

وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی:

- غلامرضا بستان منش، مدیرکل امور اجتماعی

سازمان بهزیستی کشور:

- دکتر مهدی رضا زاده، رئیس مرکز توسعه پیشگیری
- دکتر محسن روشن پژوه، معاون پیشگیری و درمان اعتیاد

ستاد مبارزه با مواد مخدر:

- دکتر پرویز افشار، معاون کاهش تقاضا و مشارکتهای مردمی
- عارف وهاب زاده، مدیرکل پیشگیری و امور فرهنگی

وزارت کشور:

- دکتر مرتضی میر باقری، قائم مقام وزیر در امور اجتماعی و فرهنگی
- هوشنگ عندلاییان، رئیس اداره آسیب های اجتماعی و امور اجتماعی

وزارت نفت و سازمان منطقه ویژه:

- دکتر فرخ افتخار، رئیس وقت پژوهش و فناوری سازمان بهداشت، درمان صنعت نفت
- مهندس مهدی یوسفی، مدیرعامل منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
- دکتر مهرداد حسین زاده، رئیس بهداشت درمان صنعت نفت استان تهران
- آقای محمدجواد شمس محمدی، دبیر وقت شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر منطقه ویژه
- مجید مهری، دبیر شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر منطقه ویژه

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی:

- دکتر احمد حاجبی، مدیرکل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تیم کارشناسی پروژه

- سیدحسین المدنی، رئیس گروه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ماریت قازاریان، رئیس گروه پیشگیری از اعتیاد سازمان بهزیستی کشور
- آزاده اولیایی، مسوول پیشگیری از اعتیاد در محیط کار سازمان بهزیستی کشور
- محبوبه شجاع‌الدین، کارشناس مسوول اعتیاد بهزیستی استان بوشهر
- دکتر ایرج اسماعیلی، دبیر شورای تحقیقات اداره کل زندان‌های استان تهران
- دکتر عباس وثوق مقدم، عضو هیأت علمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- دکتر هومان نارنجی‌ها، کارشناس و پژوهشگر اعتیاد
- دکتر ف.، پژوهشگر اعتیاد
- آقای حمیدرضا پناه، مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان بوشهر
- حسین اسدی راد، مدیرکل سازمان بهزیستی استان بوشهر
- دکتر صدیقه ببران، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
- دکتر مریم حاجیان، متخصص پزشکی اجتماعی
- دکتر سهند ریاضی، متخصص پزشکی اجتماعی
- فاطمه حاج نقی‌زاده، کارشناس دپارتمان مولف‌های اجتماعی سلامت موسسه ملی تحقیقات سلامت
- مرضیه خونانی، کارشناس دپارتمان مولف‌های اجتماعی سلامت موسسه ملی تحقیقات سلامت
- فاطمه خلیل ارجمندی، کارشناس دپارتمان مولف‌های اجتماعی سلامت موسسه ملی تحقیقات سلامت

همانگ کننده و مجری پروژه

- دکتر بهزاد دماري، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

فهرست عناوین

۹	پیش‌گفتار
۱۱	مقدمه
۱۳	پیام‌های اصلی مطالعه
۱۴	مقدمه و روش تدوین برنامه راهبردی
۱۵	بخش اول: شناخت وضع موجود
۱۵	(۱) توصیف منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
۲۱	(۲) اعداد چه می‌گویند؟
۲۴	(۳) چه مداخلاتی انجام شده است؟
۳۱	(۴) مروری بر اسناد بالادستی
۳۲	(۵) تحلیل محیط درونی و بیرونی و آمیختگی از امتیاد چه نتیجه‌ای در بردارد؟
۳۵	بخش دوم: جهت‌گیری
۳۵	■ دورنما
۳۵	■ اهداف راهبردی (تا پایان سال ۱۳۹۷)
۳۶	■ مداخلات
۳۹	بحث و پیشنهاد
۴۲	منابع
۴۳	عناوین پیوست‌ها
۴۷	نامه ابلاغ سند راهبردی پیشگیری از امتیاد به منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس

پیش‌گفتار

اهمیت سلامت نیروی کار، موضوعی است که در همه جای دنیا مورد توجه بوده و در جوامع مختلف با وضع قوانین مدون به آن اشاره شده است. مشخصات یک سازمان سالم آن است که سلامت جسمی و روانی کارکنان آن به همان اندازه مورد توجه و علاقه مدیریت سازمان قرار گیرد که تولید و بهره‌وری مورد تأکید قرار می‌گیرد.

برای تحقق عملی این هدف لازم است کلیه دستگاه‌های اجتماعی ضمن استفاده از تمامی ظرفیت‌های موجود در جامعه به طور فعال ایفای نقش کرده و حضور موثر و پررنگ‌تری داشته باشند. خوشبختانه نوع مداخلات پیشگیری از آسیب‌ها و اثرات مهم پیشگیرانه از سایر آسیب‌های اجتماعی دارد.

لذا در راستای انجام این امر در برنامه جامع پیشگیری از مصرف مواد در منطقه اقتصادی انرژی پارس تدوین گردیده است و امید می‌رود با تعالیات بخششی و فرابخشی و همچنین توان استقرار برنامه در آینده شاهد اقدامات موثر برای ارتقای بهداشت و سلامت جامعه به ویژه در منطقه پارس به عنوان پایتخت انرژی کشور باشیم.

معاون امور فرهنگی و اجتماعی

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

سلامت حق مسلم آحاد جامعه است که باید در اولویت سیاست‌های توسعه یک کشور قرار گیرد. ضرورت این موضوع، هم از ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در حوزه سلامت توسط مقام معظم رهبری استنباط می‌گردد و هم در نص صریح قانون اساسی مشهود است و در برنامه‌های توسعه کشور نیز مد نظر قرار گرفته است.

از جمله عواملی که می‌تواند بر حفظ و ارتقای سلامت جامعه موثر باشد، داشتن محیط‌های کاری سالم و سلامت محور است. هر فرد، بیش از ۶۰ درصد از زمان بیداری خود را در محیط کار سپری می‌کند. در هر محیط کار شاید ده عامل، سلامت کارکنان و سازمان را به خطر اندازد. مسائلی مانند استرس شغلی، فرسودگی زودهنگام، ریت کاری طولانی و مستمر و غیره. اما در این بین یکی از مهمترین عواملی که باعث به خطر افتادن سلامت فرد و سازمان می‌شود، مساله اعتیاد و مصرف مواد اعتیادآور توسط کارکنان است، که تاثیر بسیار زیادی بر سلامت، ایمنی و عملکرد شغلی آنان دارد.

طبق آخرین ارزیابی شیوع اعتیاد (۱۳۹۰) در کشور بیش از ۱۰ درصد معتادان شاغل می‌باشند، لذا محیط کار به عنوان بستر مناسبی برای گسترش برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد انتخاب می‌گردد.

سازمان جهانی کار، محیط‌های کار را یکی از فرصت‌های مناسب و مطلوب، در جهت ایجاد فرهنگ پیشگیری از اعتیاد می‌داند چرا که در این محیط برنامه‌ریزان حوزه سلامت به بیش‌ترگی از جامعه که شامل شاغلین و خانواده آنان است، دسترسی خواهند داشت و از طرفی اجرای برنامه‌های ارتقای سلامت و پیشگیرانه در هر محیط کار، علاوه بر این که باعث افزایش خشنودی کارکنان خواهد شد، این پیامد را با خود دارد که سلامتی و نشاط آنان برای کارفرما مهم است و این مساله، خود باعث افزایش بهره‌وری فردی و سازمانی می‌گردد.

در این راستا و به منظور پیشگیری اولیه از اعتیاد، سازمان بهزیستی کشور از سال ۱۳۸۲ اقدام به طراحی برنامه‌های پیشگیرانه با رویکرد اجتماع محور در سه محیط اجتماعی اصلی، محلات شهری و روستایی، محیط‌های آموزشی و محیط‌های کار و نظامی نمود و در این خصوص با تشکیل تیم‌هایی با عنوان تیم ارتقای سلامت و یا پیشگیری از اعتیاد، تمام مراحل نیازسنجی تا اجرای برنامه را به ذینفعان اصلی همان محیط سپرد و البته در کنار آنان تسهیلگری از سازمان بهزیستی آنان را همراهی می‌نماید.

رویکرد اجتماع محور الگویی موفق جهانی از تجربه پیشگیری از اعتیاد است که در آن فرایند اجرای یک برنامه یا پروژه از موضوع و هدف تا اجرا و ارزشیابی به خود ذینفعان سپرده می‌شود. لذا در محیط‌های کار نیز پس از تشکیل تیم ارتقای سلامت و یا پیشگیری از اعتیاد تمام مراحل اجرای یک برنامه پیشگیری به این تیم اختصاص می‌یابد.

هدف برنامه عملیاتی حاضر که به سنجش و حمایت مالی معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به معاونت پیشگیری از اعتیاد، درمان اعتیاد این سازمان سپرده شده است، پیشگیری اولیه از اعتیاد در منطقه اقتصادی عسلویه (به عنوان بزرگ‌ترین قطب اقتصادی ایران) می‌باشد و در نظر است تا طی مدت دو سال صد درصد مردم و کارکنان منطقه تحت پوشش برنامه ملی پیشگیرانه از اعتیاد قرار گیرند و در کنار آن خدمات حمایتی لازم نیز به معتمدان شناسایی شده در قالب برنامه‌های همیار کارکنان ارائه گردد.

در اینجا لازم می‌دانم از اعتماد معاونت محترم فرهنگی و اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به این برنامه به سازمان بهزیستی کشور تقدیر و تشکر نمایم. همچنین از همکاری خود در معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد، مجری محترم پروژه و اعضای کمیته راهبردی و تیم کارشناسی کمالتوانی را دارم و امیدوارم تلاش در جهت فرهنگ‌سازی برنامه‌های پیشگیری اولیه از اعتیاد، توسط تشکیلات متولیان امر پیشگیری کشور تداوم داشته باشد و دولت و ملت همگام با یکدیگر به سمت اجتماعی شدم مبارزه با اعتیاد گام بردارند.

رئیس سازمان بهزیستی کشور